

การจับชีพจร

(Assessing peripheral pulse by palpation)

คำจำกัดความ (Definition)

การจับชีพจร เป็นการนับจังหวะการเต้นของหัวใจ โดยนับผ่านการเต้นของหลอดเลือดแดง ที่ต้องการวัดในระยะเวลา 1 นาที

วัตถุประสงค์ (Objective)

1. ตรวจสอบจังหวะการเต้นของหัวใจ คูการทำงานของหัวใจ
2. ประเมินสภาพของผู้ป่วย
3. ใช้ในการวางแผนการพยาบาล

อุปกรณ์ (Equipment)

1. นาฬิกาที่มีเข็มวินาที
2. แบบบันทึกการพยาบาล
3. หูฟัง (Stethoscope) ใช้สำหรับทารกแรกเกิด

การประเมิน

เลือกตำแหน่งที่เหมาะสมเพื่อสามารถจับชีพจรได้ชัดเจนคือบริเวณข้อมือ ข้อพับข้อศอก ที่คอด้านข้าง ลูกกระเดือก ใช้นิ้วชี้ นิ้วกลาง และนิ้วนาง กดแรงพอประมาณ ให้ความรู้สึกของการขยายและหดตัวของผนังหลอดเลือดได้และคำนึงถึงอายุ กิจกรรม การได้รับยาหรือสารน้ำ ค่าชีพจรปกติหรือค่าเดิมของผู้ป่วย

ข้อวินิจฉัยการพยาบาล (Nursing diagnosis)

การจับชีพจรเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการวินิจฉัยการพยาบาล

1. ปริมาตรเลือดออกจากหัวใจต่อนาทีลดลง (Decrease cardiac output)
2. ประสิทธิภาพการไหลเวียนของเลือดสู่อวัยวะส่วนปลายลดลง (Ineffective peripheral tissue perfusion)

3. ปริมาตรสารละลายในเลือดลดลง (Deficient fluid volume)
4. ปวดเฉียบพลัน (Acute pain)

การวางแผนการพยาบาลและผลลัพธ์ (Outcome identification and planning)

1. ชีพจรเต้นในอัตราและความแรงปกติ
2. ผู้ป่วยไม่เกิดอันตรายหรือความไม่สบายจากการตรวจวัด

ขั้นตอนการปฏิบัติ (Implementation)

กิจกรรม (ACTION)	เหตุผล (RATIONALE)
1. ล้างมือให้สะอาดหรือใช้ Waterless 20-30 วินาที	1. ป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ
2. ระบุตัวผู้ป่วยให้ถูกต้อง	2. ตรวจสอบชื่อ-สกุล เลขประจำตัว เพื่อความมั่นใจว่าจับชีพจรได้ถูกคน
3. แจ้งให้ผู้ป่วย /ญาติทราบ	3. เคารพสิทธิผู้ป่วย และขอความร่วมมือจากผู้ป่วย
4. ให้ผู้ป่วยอยู่ในท่าที่สบาย	4. ให้กล้ามเนื้อผ่อนคลาย สะดวกในการจับชีพจร
5. ใช้ปลายนิ้วชี้ นิ้วกลาง และนิ้วนาง วางตำแหน่งของหลอดเลือดแดงกดแรงพอประมาณ	5. นิ้วชี้ นิ้วกลางและนิ้วนาง สัมผัสรับความรู้สึกได้ดีกว่านิ้วอื่น
6. นับการเต้นของชีพจรในเวลา 1 นาที โดยสังเกตจังหวะ ความแรง และความสม่ำเสมอ	6. ประเมินการทำงานของหัวใจ
7. แจ้งผลการจับชีพจรให้ผู้ป่วย/ญาติทราบ	7. ให้ผู้ป่วยทราบผลการจับชีพจร
8. บันทึกลงในระบบ HO/แบบบันทึกทางการพยาบาลและฟอร์มปรอท	8. เป็นข้อมูลสื่อสารในทีมดูแลรักษา
<p>หมายเหตุ : กรณีผู้ป่วยทารกแรกเกิด ใช้วิธีการฟังจังหวะการเต้นของหัวใจโดยใช้หูฟัง (Stethoscope) ที่ตำแหน่งหัวใจ โดยการนับจำนวนครั้งต่อนาที</p>	

การบันทึก (Documentation)

บันทึกอัตราความแรง จังหวะของชีพจรในระบบ HO/แบบบันทึกทางการแพทย์ กรณีที่มีปัญหาทางระบบหัวใจและหลอดเลือดให้ระบุตำแหน่งที่จับชีพจรด้วย

ข้อควรระวัง (Special consideration)

หากพบความผิดปกติให้ประเมินซ้ำอีก 1 นาที หรือประเมินซ้ำในตำแหน่งอื่น ๆ และรายงานแพทย์

เอกสารอ้างอิง (Reference)

1. จริยาวัตร คมพยัคฆ์.(2530).การจับชีพจร.นิตยสารหมอชาวบ้าน เล่มที่ 101
2. พวงทอง ไกรพิบูลย์.(2556).ชีพจรหรืออัตราการเต้นของหัวใจ (Pulse), ค้นเมื่อวันที่ 27 เม.ย.2561 จาก www.haamor.com/th/ชีพจร
3. เรณู สอนศรีอ.2540.ชีพจรหรือการเต้นของหัวใจ,ค้นเมื่อวันที่ 27 เม.ย.2561 จาก www.cbooks.in.th.
4. Thai nurse.2014.Pulse.ค้นเมื่อวันที่ 2 พ.ค.2561 จาก www.Thainurseclub.blogspot.com/2014/p-u-l-s-e.html
5. Velik,Rosemarie.(2015).Review article:An objective review of the technological developments for redial pulse diagnosis in Traditional Chinese Mediaine,European Journal of Integrative Medicine, 4(7),321-331.Retrieved from ntp://eds.b.ebscohost.com ledsledtail/detai/?vid=11

การประเมิน (Evaluation)การจับชีพจร

เกณฑ์การประเมิน	ใช่	ไม่ใช่
<p>เชิงโครงสร้าง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ปฏิบัติ คือ พยาบาลหรือผู้ช่วยพยาบาล 2. อุปกรณ์ครบถ้วน 		
<p>เชิงกระบวนการ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ล้างมือหรือใช้ Waterless ก่อนและหลังจับชีพจร 2. แจ้งผู้ป่วยทราบทุกครั้ง 3. ให้ผู้ป่วยอยู่ในท่าที่สบาย 4. ใช้ปลายนิ้วชี้ นิ้วกลางและนิ้วนาง วางตำแหน่งของหลอดเลือดแดง/กรณีทารกแรกเกิด ใช้หูฟัง (Stethoscope) ฟังตรงตำแหน่งหัวใจ 5. นับการเต้นของชีพจร 1 นาที 6. ลงบันทึกการจับชีพจรในระบบ HO/แบบบันทึกทางการพยาบาลและฟอร์มปรอท 		
<p>เชิงผลลัพธ์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ป่วยได้รับการวัดชีพจรถูกต้อง 2. ผู้ป่วย/ญาติ ทราบผลการวัดชีพจร 3. ผู้ป่วยไม่เกิดอันตรายหรือความไม่สบายจากการตรวจวัด 4. มีการลงบันทึกการจับชีพจรในระบบHO/แบบบันทึกทางการพยาบาลและฟอร์มปรอท 		